

Wyrok z dnia 18 kwietnia 2012r.

III U 67/12

Posiadanie lub własność gospodarstwa rolnego nie stanowią samoistnej przesłanki objęcia takiego właściciela lub posiadacza ubezpieczeniem społecznym rolników z ustawy ani też pozostawania w tym ubezpieczeniu w sytuacji, gdy ten posiadacz lub właściciel nie prowadzi jednocześnie stale i osobiście, na własny rachunek zawodowej działalności rolniczej na terenie tego gospodarstwa.

Samo opłacanie składek nie prowadzi do powstania stosunku ubezpieczenia społecznego, ale obowiązek ich opłacania jest jedynie konsekwencją istnienia takiego stosunku.

art. 7 ust.1 i art. 16 ust.1 ustawy z dnia 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (j.t. Dz. U. Nr 50 z 2008r, poz.291 ze zm.).

Sędzia SO A. Moskal

Sad Okręgowy w Tarnobrzegu po rozpoznaniu na rozprawie dnia 18 kwietnia 2012r. odwołania Andrzeja S. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników

I. oddalił odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23.11.2011r. nr: PU-400-1-682/2011 Prezes KRUS na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz art. 3a ust. 1 ustawy z dnia 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2008r. Nr 50 poz.291 z późn. zm.) stwierdził ustanie wobec Andrzeja S. ubezpieczenia społecznego rolników, w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego i emerytalno-rentowego, od dnia 1.05.2011r. oraz ustanie obowiązku opłacania składek od wymienionego dnia.

Uzasadniał, że zgodnie z art. 3a ust 1 ustawy ubezpieczenie ustaje od dnia następującego po dniu, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu. Na podstawie informacji z Narodowego Funduszu Zdrowia w Rz. oraz przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego Prezes KRUS ustalił, że od 1.05.2011r. Andrzej S. nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników jako rolnik z mocy ustawy. Wskazał, że w myśl art. 37 ustawy rolnik jest obowiązany, nie czekając na wezwanie, w ciągu 14 dni informować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył Andrzej S. wnosząc o jej zmianę i stwierdzenie, że ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe, macierzyńskie oraz emerytalno-rentowe trwa nadal od 1.05.2011r.

W uzasadnieniu podał, że ubezpieczenie to kontynuuje od 17 lat, regularnie opłaca składki, a zaskarżona decyzja nie wskazuje konkretnej przyczyny pozbawienia go ubezpieczenia- nie wskazano jakich warunków nie spełnia do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników jak rolnik z mocy ustawy.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 16.01.2012r. KRUS, powołując się na przepis art. 1, art.5, art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, wskazał, że ubezpieczeniu z mocy ustawy podlega rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny, a także jego małżonek i domownik, jeżeli nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu i nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty lub nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Zgodnie natomiast z art. 6 pkt 1 cyt. ustawy ilekroć w ustawie jest mowa o rolniku rozumie się osobę fizyczną, prowadzącą na własny rachunek działalność rolniczą jako posiadacz (samoistny albo zależny) gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Natomiast z przeprowadzonego przez KRUS postępowania wyjaśniającego wynika, że Andrzej S. przebywa za granicą i nie prowadzi działalności rolniczej. Tym samym nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Przyjęta przez organ rentowy data wyłączenia wynika z pisma NFZ z 19.10.2011r., jednakże KRUS nie przesądza stwierdzenia ustania ubezpieczenia społecznego rolników od innej, wcześniejszej daty w przypadku uzyskania informacji o innych okresach pobytu i pracy odwołującego się za granicą.

Sąd Okręgowy w wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego ustalił, że wnioskodawca Andrzej S. urodzony w dniu 21.11. 1969 r. jest właścicielem nieruchomości rolnej o powierzchni 0,79 ha fizycznych tj.1,0070 ha przeliczeniowych położonej na terenie gminy Z., którą nabył na podstawie umowy darowizny zawartej w formie aktu notarialnego w dniu 14.05.1996r. W dniu 23.05.1996r. zgłosił się do ubezpieczenia w KRUS i na podstawie decyzji Prezesa KRUS z 28.05.1996r. został objęty ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy od dnia 14.05.1996r.

W związku z otrzymaniem z zagranicznej instytucji ubezpieczeniowej prośby o potwierdzenie ubezpieczenia zdrowotnego w Polsce, NFZ pismem z dnia 19.10.2011r. zwrócił się do KRUS w S. z prośbą o informację, czy Andrzej S. podlegał ubezpieczeniu zdrowotnemu od 1.05.2011r. do chwili obecnej.

W odpowiedzi na powyższe KRUS wezwał Andrzeja S. do zgłoszenia się celem złożenia wyjaśnień dotyczących zasadności podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Do KRUS zgłosiła się jego matka Krystyna S. i poinformowała, że syn przebywa za granicą , gdzie pracuje.

Andrzej S. od kilkunastu lat przebywa i pracuje w W., a do Polski przyjeżdża raz na dwa lata. W jego gospodarstwie rolnym mieszka matka, zaś nieruchomość jest użytkowa rolniczo przez jego kuzynkę. Skarżący nie zawierał z nią żadnej formalnej umowy dzierżawy, zaś kwestia tego użytkowania była ustalona słownie. Przez cały okres pobytu zagranicą składki na ubezpieczenie odwołującego się opłacała regularnie jego matka.

Od 15.02.2012r. Andrzej S. podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu i ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w W.

Jest okolicznością przyznaną przez stronę odwołującą się, że Andrzej S. od kilkunastu lat przebywa i pracuje w W., a do Polski przyjeżdża czasem raz na dwa lata. Na terenie jego gospodarstwa mieszka matka Krystyna S., zaś nieruchomość rolna jest przez cały czas nieobecności odwołującego użytkowana rolniczo przez osoby trzecie, z którymi Krystyna S. zawierała nieformalne - słowne umowy dzierżawy. Przez okres pobytu zagranicą Andrzeja S. jego matka opłacała za niego składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Zgodnie z przepisem art. 7 ust. 1 i art.16 ust.1 ustawy z dnia 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (j. t. Dz. U. Nr 50 z 2008r. poz. 291 ze zm.), zwanej

dalej ustawą, ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu oraz emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy: rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny (pkt 1) oraz domownik rolnika, o którym mowa w pkt 1 (pkt 2), jeżeli ten rolnik lub domownik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Ubezpieczenie społeczne ustaje od dnia następującego po dniu, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu (z art.3a ust.1 ustawy).

Istota sporu w rozpoznawanej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy odwołujący się jest rolnikiem w rozumieniu ustawy. Stwierdzenie bowiem czy są podstawy do podlegania przez niego ubezpieczeniu społecznemu rolników jest konsekwencją takiego ustalenia.

Przepis art. 6 pkt 1 cyt. ustawy stanowi, że rolnikiem jest osoba fizyczna, prowadząca na własny rachunek działalność rolniczą jako posiadacz (samoistny albo zależny) gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej.

Dokonując wykładni tego przepisu Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 września 2005r. I UK 16/05 (OSNP 2006, nr 17-18, poz. 278) LEX nr 195530 stwierdził, że prowadzenie działalności rolniczej w rozumieniu art. 6 pkt 1 ustawy oznacza prowadzenie na własny rachunek przez posiadacza gospodarstwa rolnego działalności zawodowej, związanej z tym gospodarstwem, **stałej i osobistej** oraz mającej charakter wykonywania pracy lub innych zwykłych czynności wiążących się z jego prowadzeniem.

Osobisty charakter działalności, jako cecha działalności rolniczej, oznacza, że rolnik osobiście prowadzi gospodarstwo rolne, co wyraża się co najmniej w tym, że do niego zwykle należy podejmowanie decyzji dotyczących prowadzonego gospodarstwa. Wynika to z samego sensu wyrażenia "prowadzenie działalności". Tak rozumiany osobisty charakter działalności rolniczej nie wyklucza korzystania z pomocy innych osób w prowadzeniu gospodarstwa lub zatrudniania w tym celu pracowników. Z kolei nastawienie działalności rolniczej na realizację interesów rolnika wynika wprost z wymagania, aby działalność ta była prowadzona na jego własny rachunek. Prowadzenie działalności rolniczej wiąże się ściśle z normalnymi działaniami koniecznymi dla prowadzenia gospodarstwa rolnego, tj. z wykonywaniem pracy w tym gospodarstwie lub wykonywaniem innych zwykłych czynności związanych z prowadzeniem takiej działalności. Praca ta lub czynności nie muszą mieć charakteru pracy fizycznej. Mogą, jak wyjaśniał Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 30 maja

1988 r., III UZP 8/88, wpisanej do księgi zasad prawnych (OSNCP 1988 nr 12, poz. 166), polegać np. na zarządzaniu gospodarstwem. W takim przypadku zarządzanie gospodarstwem powinno jednak mieć charakter zawodowej, stałej, osobistej i realizującej interesy danej osoby (posiadacza gospodarstwa) działalności rolniczej, mającej charakter pracy lub innych czynności wiążących się z prowadzeniem gospodarstwa.

Podkreślić należy, że samo posiadanie lub własność gospodarstwa nie mogą być kwalifikowane jako jego prowadzenie, jeżeli nie wiąże się z nimi wykonywanie wyżej określonej działalności rolniczej. Wniosek taki wynika wprost z legalnej definicji "rolnika" w art. 6 pkt 1 ustawy, która posiadanie lub własność gospodarstwa sytuuje jako jeden z elementów pojęcia rolnika, jak i z domniemania zawartego w art. 38 pkt 1 ustawy, sprowadzającego się do stwierdzenia, że właściciel gruntów prowadzi działalność rolniczą. Nie ma wątpliwości, że domniemanie takie nie byłoby potrzebne, gdyby sama własność gospodarstwa wystarczała do uznania właściciela za rolnika.

W uzasadnieniu uchwały siedmiu sędziów z 30 maja 1988r. sygn. akt III UZP 8/88 OSNC 1988/12/166 Sąd Najwyższy, powołując się na wcześniejszą judykaturę, wyjaśniał, że prowadzi gospodarstwo rolne ten, kto władając nim w sensie prawnym - jak właściciel, użytkownik, posiadacz samoistny lub zależny - wykonuje czynności natury funkcjonalnej, niezbędne dla racjonalnej gospodarki w konkretnym gospodarstwie rolnym.

Sąd Okręgowy w T. podziela pogląd Sądu Apelacyjnego w Rz. wyrażony w wyroku z dnia 24.05.1994r. III UAr 162/94, OSA 1994/7/60, zgodnie z którym prowadzenie gospodarstwa rolnego, to wykonywanie czynności zarządzających dla osiągnięcia określonego celu w zakresie produkcji rolniczej, dla którego to konieczne na ogół jest fizyczne wykonywanie pracy, zaś nieobecność osoby w kraju uniemożliwia zajmowanie się gospodarstwem rolnym w sposób opisany ustawą, chyba że nieobecność ta ma charakter krótkotrwały i nie dochodzi do zerwania związku takiej osoby z gospodarstwem rolnym.

Przyjęte wyżej rozumienie pojęcia prowadzenia działalności rolniczej znajduje dodatkowe potwierdzenie w ustawie z 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. Nr 64, poz. 592), która do cech pojęcia rolnika indywidualnego zalicza, między innymi, osobiste prowadzenie gospodarstwa rolnego, wprowadzając domniemanie, że taki stan rzeczy występuje, gdy dana osoba podejmuje wszelkie decyzje dotyczące prowadzenia działalności w gospodarstwie rolnym.

Zgodnie z niespornymi w sprawie ustaleniami faktycznymi odwołujący się wyjechał za granicę kilkanaście lat temu i nadal tam przebywa. Do Polski przyjeżdża czasem raz na dwa lata. W W. jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony i z tego tytułu od 15.02.2012r. podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu i ubezpieczeniom społecznym.

Jest oczywiste, że sporadyczne wizyty (raz na dwa lata), nawet powiązane z decydowaniem o niektórych sprawach dotyczących gospodarstwa rolnego, nie mogą być uznane za wykonywanie zawodowej, stałej i osobistej działalności związanej z takim gospodarstwem. W szczególności nie można ich zakwalifikować jako pracy lub innych zwykłych czynności wiążących się z jego prowadzeniem. Zachowania te mogą być co najwyżej uznane za sprawowanie swoistego nadzoru właścicielskiego, którego nie można utożsamiać w wykonywaniem zwykłych czynności składających się na prowadzenie gospodarstwa rolnego. Faktem przyznanym przez stronę odwołującą jest, że od czasu wyjazdu za granicę Andrzej S. nie jest już posiadaczem gospodarstwa rolnego – na podstawie nieformalnych umów dzierżawy posiadają je i prowadzi na własny rachunek inne osoby.

Wobec powyższego w zaskarżonej decyzji KRUS słusznie stwierdził, że odwołujący się przestał spełniać warunki do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy jako rolnik, przy czym przyjęta przez organ rentowy data wyłączenia tj. 1.05.2011r. wynika z pisma NFZ z 19.10.2011r. i można jedynie powiedzieć, na podstawie wyników postępowania dowodowego, że podstawy do wyłączenia odwołującego się z ubezpieczenia społecznego rolników istniały już znacznie wcześniej tj. od czasu jego wyjazdu za granicę.

Odnosząc się do podnoszonej w odwołaniu okoliczności opłacania przez Krystynę S. składek na ubezpieczenie rolnicze syna Andrzeja, to stwierdzić należy, że samo opłacanie składek nie prowadzi do powstania stosunku ubezpieczenia, ale obowiązek ich opłacania jest jedynie konsekwencją istnienia takiego stosunku.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy zaskarżona decyzja jest więc decyzją odpowiadającą prawu, a odwołanie jako niezasadne podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc.